

Verslag Broedvogel Monitoring Project

Vorstenbosch Leeghandse Weg 2013

SOVON Vogelonderzoek Nederland BMP plot nummer 6833

Figuur 1 Kleine Plevier

Samenvatting

In het broedseizoen van 2013 is het gebied rond de Leeghandse Weg te Vorstenbosch geïnventariseerd op alle broedvogels (ook exoten) en dagactieve zoogdieren.

- In totaal is er 36 uur en 20 minuten aan veldwerk gedaan door Bart van Kessel, Piet van Dijk en Ria van de Rakt, namens Vogelwacht Uden.
- In totaal zijn er 56 soorten waargenomen verdeeld over 1174 waarnemingen. Hiervan vertoonden er 53 soorten ook daadwerkelijk territorium-indicerend gedrag.
- Dit resulteerde uiteindelijk in 43 soorten met een territorium. In totaal werden 321 territoria gevonden.
- Van alle waargenomen soorten staan zeven op de rode lijst¹; Boerenzwaluw, Gele Kwikstaart, Groene Specht, Huismus, Koekoek, Kramsvogel en Matkop.

December 2013

Bart van Kessel en Arend Vermaat

¹ Ruud van Beusekom, Paula Huigen, Fred Hustings, Kees de Pater & Johan Thissen Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2005) Uitgever: Tirion ISBN: 90-5210-59-87

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Methoden	6
Achtergrond	6
Veldwerk	6
Bureauwerk	7
Resultaten	8
Tijdsbesteding	8
Waargenomen vogelsoorten	8
Waargenomen zoogdiersoorten	13
Appendix	14
Lijst met broedcodes	14
Soortkaarten van waarnemingen en eventueel de territoria van alle waargenomen soorten	15

Inleiding

In het broedseizoen van 2013 is het gebied rond de Leeghandse Weg te Vorstenbosch geïnventariseerd op alle broedvogels. De Leeghandse Weg is gelegen in de kilometerhokken 45-46 21, 22, 23, 31, 32, 33 en beslaat bijna 117 hectare. Het gebied wordt gekarakteriseerd door een afwisseling van bospercelen en landbouwgebied, waarbij het bos in het zuidoosten gelegen is op een uitloper van het zandverstuivingsgebied de Bedafse Bergen. Tevens is het dorp Vorstenbosch vlakbij gelegen en liggen de tennisvelden van dit dorp binnen de begrenzing van dit gebied.

Dit gebied is nooit eerder op broedvogels geïnventariseerd.

In de volgende figuren zijn de topografische kaart en een luchtfoto van het gebied te zien. Tevens is er een fragment van een oude topografische kaart afgebeeld (figuur 4) waar het gebied ook op ligt. Een exacte aanduiding is alleen helaas niet mogelijk.

Figuur 2: Topografische kaart van het gebied

Figuur 3: Luchtfoto van het gebied

Figuur 4: Oude topografische kaart

Methoden

De broedvogelinventarisatie werd uitgevoerd volgens de BMP methode van SOVON Vogelonderzoek Nederland gepubliceerd in "Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. Uitgave 2011"². De analyse van de resultaten werd automatisch gedaan met het autoclustering programma van SOVON Vogelonderzoek Nederland zoals gepubliceerd in "Handleiding Autoclustering in BMP"³.

Achtergrond

Doel van het SOVON-broedvogelonderzoek is het vaststellen van de aantalsontwikkeling van alle broedvogelsoorten in ons land. Gaat de Huismus nog steeds achteruit en zet de vestiging van de Putter in oost Brabant door? Doen weidevogels het in de veenweidegebieden beter dan op de klei? Welke zomervogels nemen toe, welke af? Om de aantalsontwikkeling van broedvogels vast te stellen wordt gewerkt met een gestandaardiseerde werkwijze: monitoring. Hiervoor is het nodig dat vaste gebieden jaar op jaar worden geteld. Hierdoor ontstaat een betrouwbaar beeld van de aantalsveranderingen. Dit systematische onderzoek verschilt van het verzamelen van losse meldingen, waarbij alleen informatie over de aanwezigheid van een bepaalde vogelsoort boven water komt (de afwezigheid wordt niet geregistreerd) en de vastgestelde aantallen sterk worden bepaald door de inspanning en persoonlijke voorkeuren van de waarnemer.

Veldwerk

Inventarisatie volgens een strak schema van alle aanwezige soorten (inclusief exoten en zoogdieren) in een klein telgebied van 10 tot 250 ha. Het telgebied moet in maart tot en met juni minstens zeven keer (vogelarm gebied) tot tien maal (vogelrijk gebied) volledig worden afgewerkt, meestal omstreeks zonsopgang en minstens eenmaal 's nachts.

Bij de ochtendbezoeken wordt bij voorkeur begonnen een half uur voor zonsopgang voor zangvogels of later op de ochtend voor o.a. roofvogels, steltlopers en watervogels en er zitten ongeveer 10 dagen tussen de bezoeken.

Het gebied wordt elk bezoek fijnmazig doorkruist en de waarnemingen die op broeden of een territorium duiden worden met afkortingen en symbolen op een veldkaart genoteerd, waarbij speciaal op 'uitsluitende' waarnemingen (van verschillende territoriumhouders) gelet wordt. Alleen in specifieke gevallen worden nesten gezocht

Dat goede veldwerk is essentieel. In het BMP is het altijd belangrijk geweest broedgedragingen (broedcode) van vogels in het veld nauwgezet te rubriceren en te noteren op de veldkaart. Met autoclustering is dat niet anders.

² van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

³ / Versie 1.05 – Februari 2011 – GT/AD

Het veldwerk is uitgevoerd door Bart van Kessel, Piet van Dijk en Ria van de Rakt. Bij één bezoek is Arend Vermaat ook meegelopen.

Bureauwerk

De waarnemingen kunnen online per bezoek en per soort als stippen steeds op blanco kaarten (via het Internet) worden ingevoerd. Het interpreteren en clusteren van waarnemingen tot territoria wordt door het autoclustering programma automatisch voor alle soorten en vaak binnen een minuut uitgevoerd. Als de waarnemingen in het veld goed genoteerd worden en vervolgens op een correcte wijze worden ingevoerd, zijn geen grote verschillen te verwachten met de handmatige clustering uit het verleden. Uiteindelijk gaat het er om dat het aantal territoria volgens de BMP-regels klopt.

De waarnemingen worden automatisch in de database van SOVON Vogelonderzoek Nederland bewaard. Via het Internet kan ten alle tijden toegang worden verkregen tot de resultaten.

Resultaten

Tijdsbesteding

In 2013 is de Leeghandse Weg en omgeving in totaal 8 keer in de ochtend bezocht en 2 keer in de avond. In totaal besloegen de bezoeken 32 uur 35 minuten of uur in de ochtendbezoeken en 3 uur 45 minuten in de avond (zie ook Tabel 1).

Waargenomen vogelsoorten

In totaal zijn er 56 soorten waargenomen verdeeld over 1174 waarnemingen. Hiervan vertoonden er 53 soorten ook daadwerkelijk territorium-indicerend gedrag. Dit resulteerde uiteindelijk in 43 soorten met een territorium. In totaal werden 321 territoria gevonden.

De resultaten per bezoek en per vogelsoort zijn opgenomen in Tabel 1.

De soort met het hoogste aantal territoria in dit gebied is de Huismus met 32 territoria, gevolgd door de Vink (25), Tjiftjaf (20), Fitis (20), Zwartkop (18) en Merel (17).

Van alle waargenomen soorten staan zeven op de rode lijst⁴; Boerenzwaluw, Gele Kwikstaart, Groene Specht, Huismus, Koekoek, Kramsvogel en Matkop. Niet al deze soorten hebben in dit gebied gebroed, de Kramsvogel is alleen in de trektijd waargenomen, de Gele Kwikstaart is maar een keer waargenomen, waarschijnlijk ook op trek. Ook de Koekoek is maar een keer waargenomen en heeft geen territorium toegewezen gekregen. De andere soorten hebben wel broedterritoria, waarbij de Huismus zelfs de talrijkste soort in dit gebied is. Deze omgeving is waarschijnlijk wel een hele goede plek voor Huismussen, zo aan de rand van een dorp met landbouwgrond en bossen. Bemoedigend zijn de 2 territoria van de Matkop, een soort waarvan de indruk bestaat dat het momenteel erg slecht gaat overal in Nederland. Een aantal soorten die niet op de Rode Lijst voorkomen, maar bij een herziening daarvan er mogelijk wel op komen, zijn ook aangetroffen. De Torenvalk hoort bij deze soorten en is wel aangetroffen, maar heeft geen broedterritorium in het gebied. De Geelgors heeft 2 territoria en de Zwarte Specht 1. Een andere opvallende soort is de Bosrietzanger, die ook een territorium heeft, een soort die je niet zo heel gauw hier zou verwachten, maar de locatie past wel goed bij deze soort. De Kleine Plevier heeft in het begin van het broedseizoen wel geprobeerd om een plekje te vinden voor een broedpoging, maar helaas is er geen geschikte plek gevonden, want na twee rondes aangetroffen te zijn is de Kleine Plevier verderop in het broedseizoen niet meer gezien. Het was voor de inventariseerders wel een verrassing om deze soort tegen te komen, dat hadden ze niet verwacht en ze waren de soort ook nooit eerder tijdens een inventarisatie tegengekomen.

⁴ Ruud van Beusekom, Paula Huigen, Fred Hustings, Kees de Pater & Johan Thissen Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2005) Uitgever: Tirion ISBN: 90-5210-59-87

De soortkaarten van waarnemingen en eventuele territoria van de waargenomen soorten zijn opgenomen in de Appendix. Alleen de kaarten van de Buizerd en de Havik zijn vanuit beschermingsoogpunt niet opgenomen.

Tabel 1: Resultaten BMP inventarisatie Leeghandse Weg 2013

Rode lijst soorten zijn rood aangegeven

	6-apr	8-apr	14-apr	18-apr	25-apr	2-mei	16-mei	31-mei	5-jun	20-jun	aantal	hoogste	aantal	totaal
	7:30	19:30	7:30	7:00	7:15	7:30	7:00	7:00	21:30	7:00	autocluster	broed-	norm	aantal
species	11:45	21:30	12:00	11:15	12:00	12:00	10:00	11:30	23:15	11:50	territoria	code	bezoeken	in plot
bezoeknr	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
bezoektype	zonop	avond	zonop	zonop	zonop	ochtend	ochtend	ochtend	avond	ochtend				
Blauwe Reiger	1		1	1	1	1	1	1			0	0	-	7
Boerenwaluw				1	1	5	3	2		7	2	3	-	19
Bonte														
Vliegenvanger							1				1	2	2,5	1
Boomklever	4		6	6	5	5	3				7	13	7	29
Boomkruiper	2		3	1	4	4	4	4		1	12	3	7	23
Boompieper			1	6	7	8	7	8		5	16	3	6	42
Bosrietzanger							1				1	2	2,5	1
Buizerd	4		3	2	2	2	2	2			2	6	-	17
Ekster	1		1 (1)	1						1	2	13	-	4
Fazant	1		1	1							0	2	-	3
Fitis			2	9	6	10	7	2		6	20	2	6	42
Gaai	6		5	3	3	6	4	2		3	7	3	-	32
Geelgors			1		1		2	1			2	3	7	5
Gele														
Kwikstaart						1					0	1	3,5	1
Gierzwaluw							3	3		3	0	3	-	9

Goudhaan			3	2	2	1	2			6	3	7	10
Grasmus					4	2	3		2	6	3	3,5	11
Grauwe Gans	2									0	1	-	2
Groene													
Specht			1						1	1	2	7	2
Groenling		2			1	1	1			2	2	-	5
Grote Bonte													
Specht	8	5	5	5	5	7	4		6	10	5	7	45
Grote Lijster	1	1			1	1	1			3	2	7	5
Havik		1								1	13	-	1
Heggenmus	2	3	1	3		1				4	2	7	10
Holenduif	4	3	2	2	5	4	4		3	7	3	-	27
Houtduif	5	4	6	11	6	8	2		8	7	3	7	50
Huismus	15	3	6	11	12	12	16		9	32	13	-	84
Kauw	1									1	2	-	1
Kleine Bonte													
Specht	1									1	3	-	1
Kleine Plevier		1	1							0	2	-	2
Koekoek					1					0	2	3,5	1
Kokmeeuw	3									0	0	-	3
Koolmees	7	9	9	5	5	5	6		6	12	12	7	52
Kramsvogel	2									0	0	-	2
Kuifmees						1			1	1	3	7	2
Matkop		1	1	1			1			2	3	7	4

Merel	9	6	4	8	6	10	20	13	17	3	8	76
Nijlgans		3							0	1	-	3
Pimpelmees	5	4	5	7	7	2	1	3	16	13	7	34
Roodborst	11	10	8	9	4	10	8	8	13	2	8	68
Sperwer		1							0	1	-	1
Spreeuw	6	11	6	8	6	8	4	4	7	13	-	53
Staartmees	2	2	2	1	3	2	1	1	4	12	-	14
Tjiftjaf		10	8	9	8	11	7	9	20	3	6	62
Torenavalk	2	2	1						0	2	-	5
Tuinfluter				1	2	2			4	2	4,5	5
Turkse Tortel		1							0	1	7	1
Vink	9	9	11	15	16	21	15	9	25	13	7	105
Wilde Eend		2			1	2	2		2	3	-	7
Winterkoning	4	6	6	9	5	8	6	9	11	2	7	53
Witte												
Kwikstaart	4	1	3		3	1	2	3	3	3	-	17
Zanglijster	2	1			2	1	5	3	6	2	8	14
Zwarte Kraai	6	5 (1)	8	7	4	6	5	7	5	13	-	48
Zwarte Mees				1					1	2	7	1
Zwarte Specht	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	-	9
Zwartkop			4	7	9	12	5	6	18	3	5,5	43

Waargenomen zoogdiersoorten

Tijdens de broedvogelinventarisatie zijn in totaal 5 soorten zoogdieren waargenomen verdeeld over 33 exemplaren.

De waarneming van de Das was bijzonder. Bart van Kessel is geboren en getogen in Vorstenbosch, maar had nog nooit zo dicht bij huis een Das waargenomen. Dassen komen van oudsher in de omgeving voor (Maashorst), maar de laatste 10 jaar gaat het zo goed met ze dat ze steeds meer westelijk ook voorkomen. In tabel 2 staan de waarnemingen, de aantallen zijn geschat naar aanleiding van de kaarten van de waarnemingen van deze soorten. Daar is geen gestandaardiseerde methode voor gebruikt. Vleermuizen zijn wel waargenomen tijdens de avondbezoeken, maar zonder Batdetector zijn ze niet op soortnaam te brengen, vandaar dat er geen soortnaam bij staat.

Tabel 2: Aantal waargenomen zoogdieren per bezoek en geschatte aantallen voor het gebied. Bezoekdata zie tabel 1.

Soort \ bezoek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	aantal
Das									1		1
Eekhoorn	1			2			1				2
Haas	2				1	3					2
Konijn			2	3			3	5		3	8
Vleermuis spec.		3							3		3

Appendix

Lijst met broedcodes; criteria van broedzekerheid

Code Omschrijving

0 Waarneming van een volwassen individu buiten de datumgrenzen in mogelijke broedbiotoop, zonder aanwijzing omtrent broeden.

1 Waarneming van een volwassen individu tussen de datumgrenzen in mogelijke broedbiotoop, zonder aanwijzing omtrent broeden.

2 Eenmalige waarneming tussen de datumgrenzen van zingend of baltsend individu in geschikt broedbiotoop.

3 Waarneming tussen de datumgrenzen van een paar in geschikt broedbiotoop.

4 Territoriumgedrag (zang, gevechten e.d.) op dezelfde plaats vastgesteld, op tenminste 2 dagen die minimaal 10 dagen uit elkaar liggen.

5 Baltsend paar (ook paring) tussen de datumgrenzen in geschikte broedbiotoop. Het voeren van een wijfje door het mannetje moet eveneens met code 5 worden aangegeven.

6 Bezoek van vogel aan een waarschijnlijke nestplaats, zoals Huismus die onder dakpannen kruipt.

7 Angstkreten of ander gedrag (alarmeren), dat wijst op aanwezigheid van een nest of jongen.

Houd er echter rekening mee dat alarmeren lang niet altijd duidt op een broedgeval. Veel vogels alarmeren ook wanneer ze niet broeden. Let daarom speciaal op of de vogel aan een bepaalde plaats is gebonden.

8 Vogel met broedvlekken (niet altijd een betrouwbare aanwijzing voor een broedgeval ter plaatse).

9 Transport van nestmateriaal, nestbouw of uithakken / graven van nestholte.

10 Afleidingsgedrag. De vogel doet alsof hij verlamd of gewond is, en lokt zo de waarnemer weg van het nest.

Afleidingsgedrag komt vooral voor bij soorten die in open terreinen broeden, zoals eenden, steltlopers en een enkele zangvogel, zoals Rietgors.

11 Pas gebruikt nest of eierschalen.

12 Pas uitgevlogen jongen van nestblijvers of uitgelopen donsjongen van nestvlinders.

Deze code moet uiterst zorgvuldig worden gehanteerd. Soorten als sterns, meeuwen, zwaluwen, Roek, Spreeuw, Kruisbek, Sijs en Kleine Barmsijs kunnen met hun vliegvlugge jongen grote afstanden afleggen. De jongen worden dan soms nog door de ouders gevoerd. Let daarom uitsluitend op jongen die niet of nauwelijks kunnen vliegen.

13 Gebruikt nest met onbekende inhoud.

Bezoek door ouders aan een nest waarvan de inhoud niet kan worden vastgesteld, of waarneming van broedende vogel. Deze code is onder meer bedoeld voor in kolonies broedende vogels zoals Roek en Oeverzwaluw.

14 Transport voedsel of ontlasting.

Transport van ontlastingspakketjes van of voedsel voor de jongen is voor de meeste zangvogels een bruikbare code. Bedenk echter dat meeuwen, roofvogels en sommige andere soorten hun jongen nog lang na het uitvliegen voeren (zie ook code 12) terwijl sterns en IJsvogel soms lange voedselvluchten maken, en dus best met voedsel buiten het broedgebied kunnen worden waargenomen. Het voeren van een wijfje door het mannetje moet met code 5 worden aangegeven.

15 Nest met eieren.

16 Nest met jongen gezien, of de jongen in het nest gehoord.

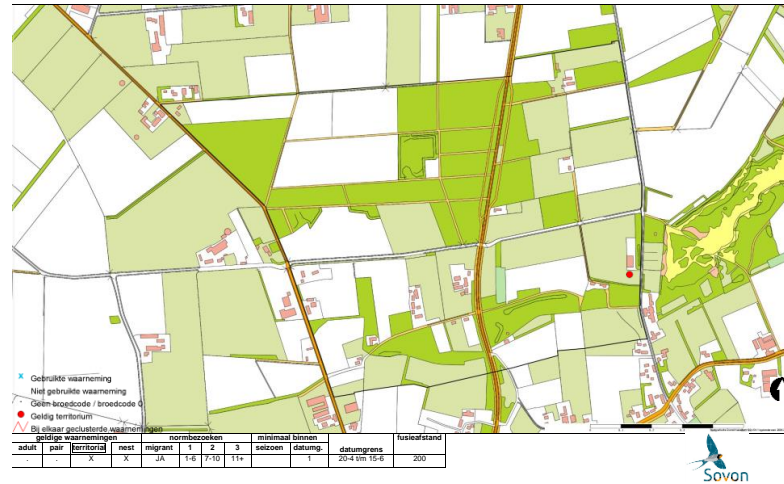
Soortkaarten van soorten met een of meer territoria

Buizerd en Havik zijn niet opgenomen

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Boerenzwaluw 2 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Bonte Vliegenvanger 1 territorium

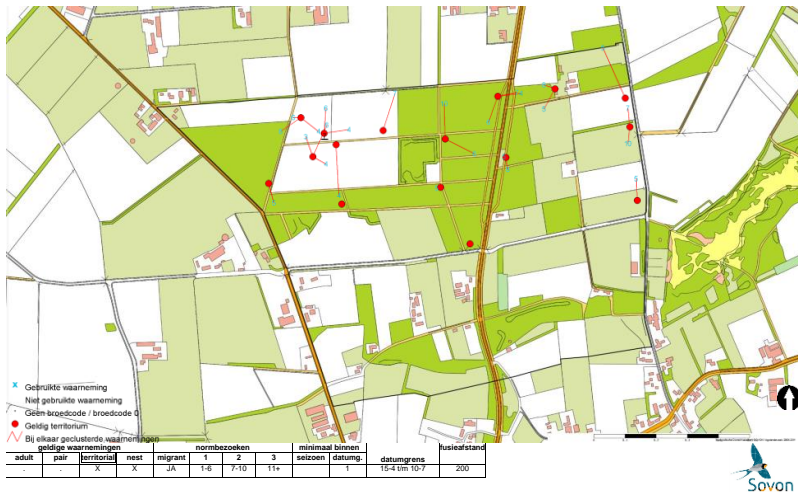
6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Boomklever 7 territoria

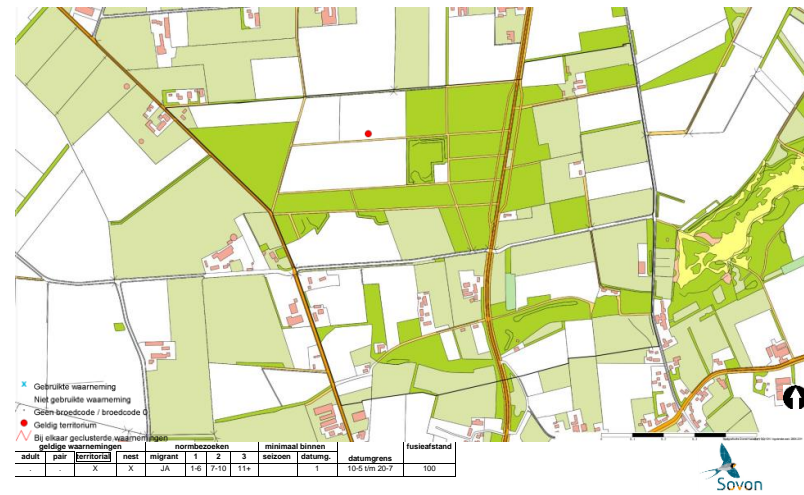
6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Boomkruiper 12 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Boompieper 16 territoria

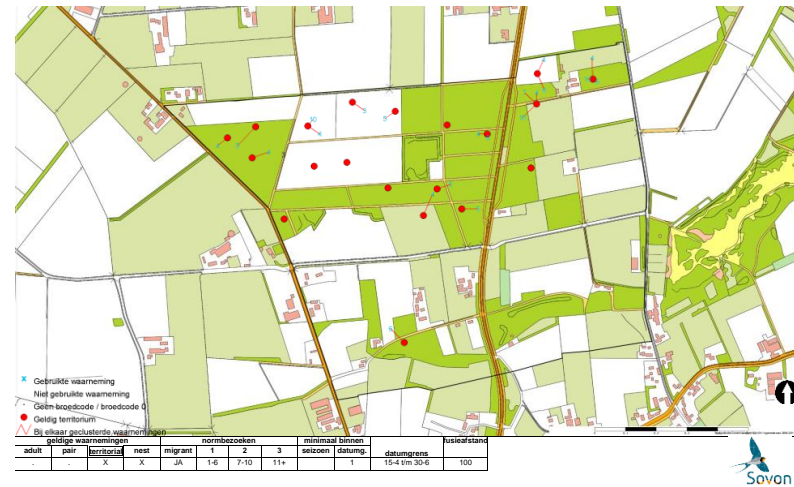
6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Bosrietzanger 1 territorium

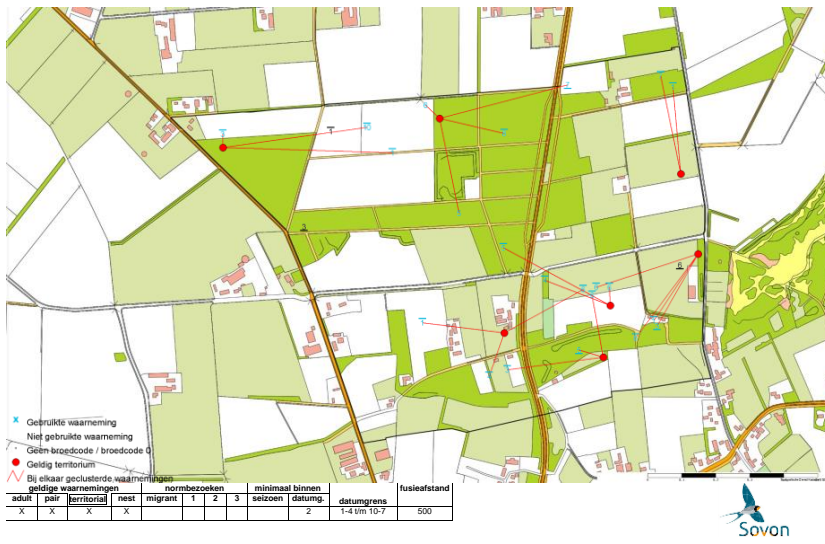
6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Ekster 2 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Fitis 20 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Gaai 7 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Geelgors 2 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Goudhaan 6 territoria

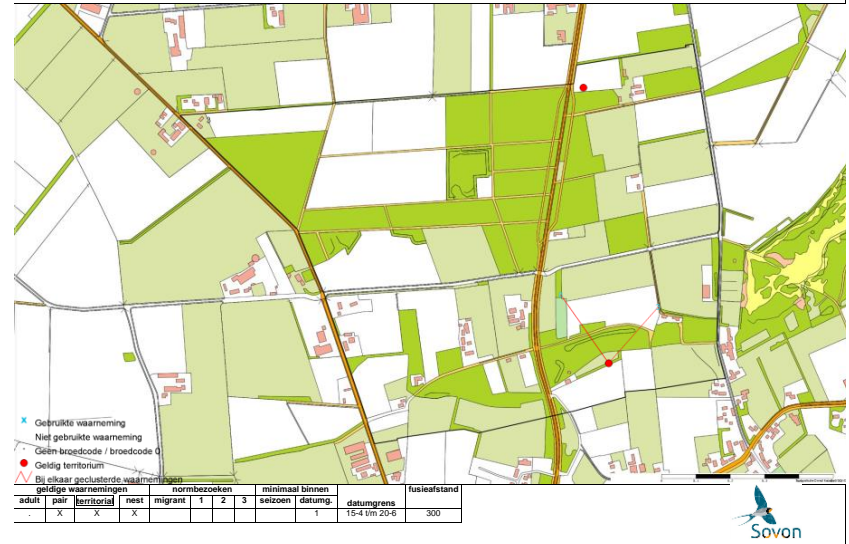
6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Grasmus 6 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Groene Specht 1 territorium

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Groenling 2 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Grote Bonte Specht 10 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Grote Lijster 3 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Heggenmus 4 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Holenduif 7 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Houtduif 7 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Huismus 32 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Kauw 1 territorium

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Kleine Bonte Specht 1 territorium

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Koolmees 12 territoria

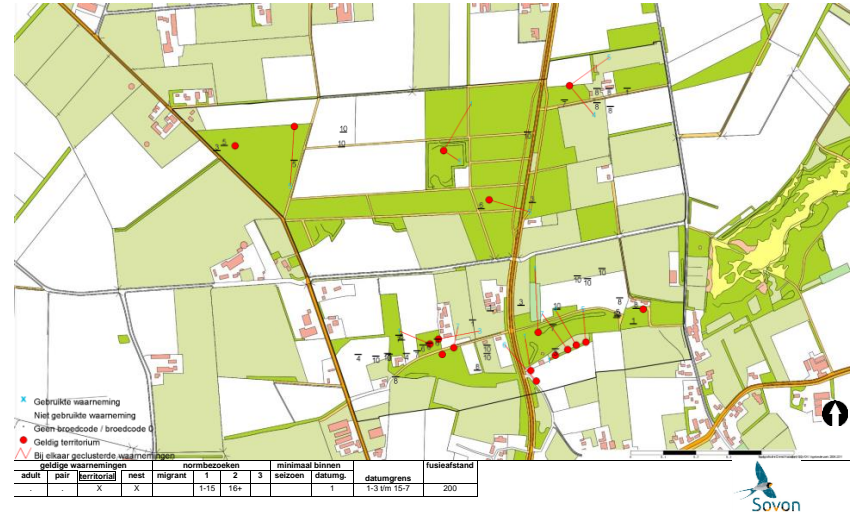
6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Kuifmees 1 territorium

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Matkop 2 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Merel 17 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Pimpelmees 16 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Roodborst 13 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
 Staartmees 4 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
 Spreeuw 7 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
 Tjiftjaf 20 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
 Tuinfluiter 4 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Vink 25 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Wilde Eend 2 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Zanglijster 6 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Zwarte Kraai 5 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Zwarte Mees 1 territorium

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Zwarte Specht 2 territoria

6833 Vorstenbosch, Leeghandse Weg e.o. 2013
Zwartkop 18 territoria

